or rounded pits surrounded it. In the centre of the burial two disturbed men graves were found – cremation and primary burial. The cremation was constructed later, it disturbed the primary burial. Near the not cremated buried individual the following burial items were found: knife, belt buckle and large ring, strike device and flint. The barrows are dated to the 5th–6th centuries.

KURKLIŲ ŠILO PILKAPYNAS

Eugenijus BUTĖNAS

2000 m. buvo tęsiami Kurklių Šilo pilkapyno (Anykščių r.) tyrinėjimai, pradėti 1998 m. (žr. *ATL 1998 ir 1999 metais,* V., 2000, p. 164–166).

2000 m. ištirtas vienas pilkapis (33 (5)), apie 10 m skersmens ir 1 m aukščio sampilu. Bendras ištirtas plotas – 140 m^2, o pilkapio sampilas ir jo pagrindą juosęs griovys užėmė 12x11,5 m plotą. Pilkapio sampilas buvo kiek suploto pusrutulio formos skerspjūvyje ir nežymiai nuolaidesnis V–ŠV dalimi. Jį juosė 70–90 cm pločio, 30–52 cm gylio (skaičiuojant nuo dabartinio žemės paviršiaus) griovys užapvalintu dugnu. Griovys nebuvo uždaras, dalį jo sunaikino augę medžiai ir jų šaknys, o ŠV pusėje, atrodo, buvo apie 1,2 m pločio „įėjimas". Pilkapis supiltas iš aplinkinės žemės – geltono smėlio.

Pilkapio sampilas dviejose vietose buvo pažeistas „lobių ieškotojų" prakasimų. Viena duobė gana didelė (2,5x1,2 m). Ji siekė net įžemį ir, atrodo, bus suardžiusi bent vieną degintinį palaidojimą.

Pilkapyje aptikti 7 degintiniai kapai ir net 8 lipdyti puodai arba jų didesnės ar mažesnės dalys.

Degintinis kapas 1 buvo įkastas į pilkapį vėliau, jau supylus jo sampilą. Kapui buvo iškasta 2,7 m ilgio ir 0,3–0,4 m pločio, apie 30 cm gylio (nuo sampilo paviršiaus) duobė plokščiu dugnu. Jos centrinėje dalyje buvo rasta labai mažai degintų kaulų ir netoli vienas kito gulintys smarkiai korodavę geležiniai įtveriami peiliukai, o pačiame kapo duobės dugne, geltoname sampilo smėlyje, aptikta žalvarinė pasaginė segė cilindriniais galais. Skersinis segės lankelio pjūvis yra rombo formos, prie galų puoštas trikampėmis įkartėlėmis.

Pagrindinai šio pilkapio kapai buvo centrinėje jo dalyje, pagrindo lygyje. **Kapas 2** užėmė 50x60 cm plotelį. Jį sudarė paskiri degintų kauliukų trupiniai ir gana gausios įkapės, sudėtos netoli viena nuo kitos. Rasti du geležiniai įmoviniai ietigaliai juostinėmis plunksnomis (35 cm ir 36 cm bendro ilgio). Abiejų ietigalių įmovos puoštos „skliautiniu" raštu. Ietigaliai vietomis apdegę. Rastas geležinis pentinis siauraašmenis kirvis. Skylė kotui ištęsta, lyg trikampio užapvalintais kampais formos. Pentis prailginta į abi puses. Aptiktas geležinis rimbo kotas, sudarytas iš 27,5 cm ilgio strypo, kurio vienas galas baigiasi taurelės formos išplatėjimu, o kitas – grandimi su geležiniu apkalu, dvi geležinės keturkampės sagtys, 22 cm ilgio geležinis įtveriamas peilis ir segė, žalvarinė pasaginė su daugiakampėmis galvutė-

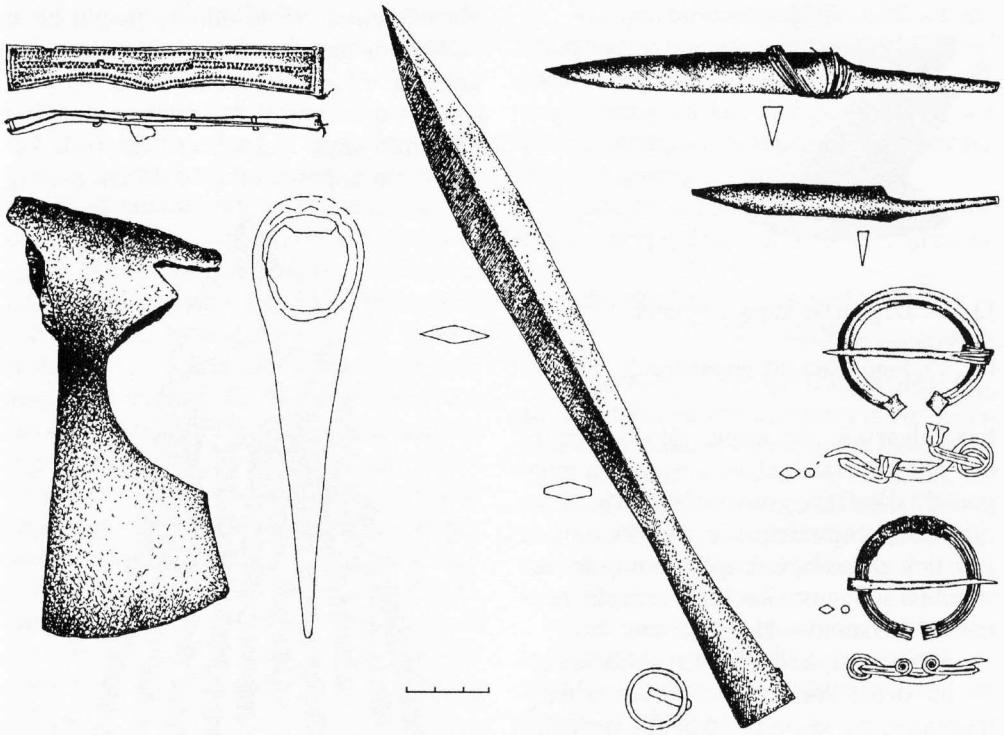

12 pav. Degintinio kapo 3 radiniai. *A. Ruzienės pieš.*
Fig. 12. Finds from the cremation 3.

mis. Už 30 cm į Š nuo kapo 2 aptiktas **degintinis kapas 3**. Šio kapo įkapės taip pat buvo kompaktiškai sudėtos. Jas sudarė geležinis pentinis kirvis, nežymiai išplatintais, patemptais koto link ir stačiai užkirstais ašmenimis. Pentis palenkta link koto ir prailginta ataugomis į abi puses, taip pat su šoninėmis ataugomis. Skylė kotui ovali, su išlikusiais medinio koto fragmentais (neapdegęs). Greta kirvio buvo padėta lipdytinio puodo dalis (dugnas su sienelių fragmentu), o ant jo – žalvarinė pasaginė segė cilindriniais galais. Dalis lankelio apsukta oda. Per šią segę buvo perkištas geležinis įtveriamas peiliukas. Prie pat puodo dar sudėtos kitos įkapės: dar vienas geležinis įtveriamas peilis (jo įkotės pagrindas prie geležtės apsuktas žalvarine vielute). Abu peiliai neapdegę. Prie pastarojo peilio gulėjo žalvarinė pasaginė segė keturkampiais galais, nusklembtais šonais, bei žalvarinis dvigubas apkalas. Kiek atokiau nuo aprašytų įkapių, 47 cm į ŠR, gulėjo geležinis ietigalis juostine plunksna, o prie jo – keletas degintų kauliukų (12, 13 pav.).

Degintinį kapą 4 sudarė: žalvarinė antkaklė su užkeistais galais ir joje įdėtos

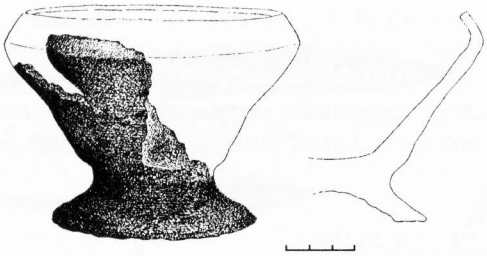

13 pav. Degintinio kapo 3 radinys.
A. Ruzienės pieš.
Fig. 13. Find from the cremation 3.

trys žalvarinės trikampio pjūvio apyrankės platėjančiais galais. Apyrankių galai puošti taškučiais, grioveliais ar iš jų sudarytomis kompozicijomis. Antkaklėje ir šiek tiek už jos buvo papilta kompaktiška stambiai sudegusių kauliukų krūvelė. Antkaklės skersmuo – 15,3x16,4 cm.

Įdomu tai, kad ant antkaklės lankelio buvo užsikonservavęs audeklo fragmentas, o po kitomis įkapėmis ir degintais kauliukais – odos (?) fragmentai. Galima daryti prielaidą, kad įkapės ir kauliukai iš laužavietės buvo išrinkti ir supilti į maišelį.

Apie 1,3 m į ŠV nuo kapo 3 atidengtas **degintinis kapas 5**, kuriame buvo šios įkapės: geležinis įtveriamas peilis (perlūžęs ir smarkiai korodavęs) ir geležinis įmovinis juostinis apdegęs ietigalis. Prie jo aptikti keli paskiri deginti kauliukai.

50 cm į Š nuo kapo 3 aptiktas **degintinis kapas 6** su šiomis įkapėmis: geležiniu pentiniu siauraašmeniu kirviu su nežymiai praplatinta į abi puses ir palenkta koto link pentimi (pentis nežymiai apdegusi), geležiniu įtveriamu peiliu (neapdegęs, smarkiai korodavęs) bei žalvarine pasagine sege su kampuotais galais. Segėje – žiupsnelis degintų kauliukų. Prie minėtų įkapių buvo padėtas ir geležinis įmovinis ietigalis su lauro lapo formos plunksna.

Pilkapio kontrolinėje juostoje, apie 1 m į PV nuo kapo 2, aptiktas **degintinis kapas 7.** Šis kapas užėmė 50x35 cm plotelį,

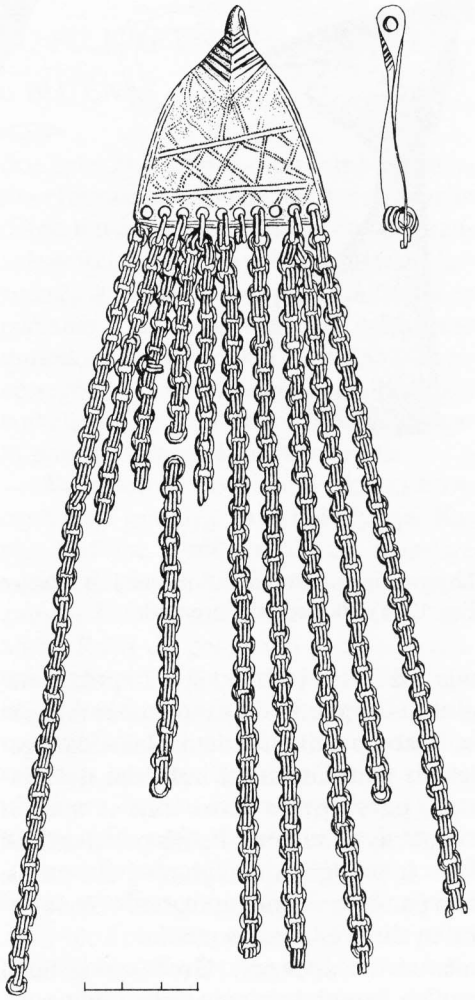

14 pav. Papuošalas iš degintinio kapo 7.
A. Ruzienės pieš.
Fig. 14. Ornament from the cremation 7.

įkapės ir deginti kauliukai papilti apie 5–7 cm storio sluoksneliu. Kaulai sudegę rupiai, jų gana daug. Šio kapo įkapės panašios į degintinio kapo 4 įkapes: tai žalvarinė, vytinė (vyta iš trijų vielų), apdegusi antkaklė su kūginiais galais, sulūžusi į 7-is gabalus antkaklė, trys žalvarinės trikampio pjūvio apyrankės platėjančiais galais (smarkiai apdegusios, deformuotos), geležinis įtveriamas peilis (apdegęs), molinis dvigubo nupjauto kūgio formos verpstukas, puoštas (šonai) susikertančių linijų ornamentu, žalvarinis įvijinis trijų apvijų žiedas (deformuotas, galai nulūžę) ir gana reta Rytų Lietuvos pilkapių regione įkapė – žalvarinis kabutis (krūtinės? papuošalo dalis), sudarytas iš trikampės plokštelės užapvalintais kampais, su kilpute viename gale bei eilute skylučių kitame gale, o į jas įvertos 7-ios žalvarinės grandinėlės (7,5–20,2 cm ilgio). Plokštelė puošta iš taškučių sudarytomis linijomis (14 pav.).

Kaip jau buvo minėta, dar rasti 7 lipdytiniai puodai (keturi geriau išlikę), kurių negalima priskirti kuriam nors konkrečiam degintiniam kapui. Visi puodai šiek tiek pūstais šonais, angos briaunelė tiesi arba palenkta (nežymiai) į vidų, ar išorę.

Pilkapis skirtinas Rytų Lietuvos pilkapių kultūrai ir datuotinas X–XI a. pradžia.

KURKLIŲ ŠILAS BARROW CEMETERY

One barrow has been investigated in Kurklių Šilas barrow cemetery in Anykščiai district in 2000. It was about the diameter of 10 m and of a 1 m high piled earth, the foundation of which was surrounded by the ditch of 0.7–0.9 m width. The barrow contained 7 cremations and 8 modelled pots or their fragments.

The investigated barrow is dated to the beginning of the 10th–11th centuries and attributed to the culture of the barrows of the Eastern Lithuania.

SALAKO (KURGANŲ) PILKAPYNAS

Eugenijus BUTĖNAS

Salako (Kurganų) pilkapynas (Zarasų r.) archeologams žinomas seniai, nuo XIX a. pab. (žr. Покровский Ф.В. *Археологическая карта Ковенской губернии,* Вильна, 1899, с. 38). Šį pilkapyną mini ir P. Tarasenka (žr. Tarasenka P. *Lietuvos archeologinė medžiaga,* Kaunas, 1928, p. 228–229).

1895 m. K. Gukovskis ištyrė 6 pilkapius, kuriuose aptiko žirgų palaidojimus bei žąslus (žr. *LAA,* V., 1977, t. 3, p. 100).

Salako pilkapynas yra apie 2,0–2,5 km į V nuo Salako miestelio, išsidėstęs abipus kelio Salakas–Daugailiai. Pilkapiai yra miške, kuris priklauso Zarasų miškų ūkio Salako girininkijai, kvartaluose 47 ir 48.

Pilkapyne yra 32 vizualiai pastebimi geriau ar blogiau išlikę pilkapių sampilai. Didžioji dalis pilkapyno yra šiaurinėje kelio pusėje, o pietinėje matyti tik vienas didelis (skersmuo – 10 m, aukštis apie 2,5 m) pilkapis. Taip pat pietinėje kelio pusėje, pilkapyno teritorijoje, yra akmuo su iškaltais ženklais (AR 1502), vadinamas Napoleono akmeniu (vietiniai gyventojai